

СЛОВЕНСКИ ЈУГ

ОРГАН ЈУГОСЛОВЕНА У РУСИЈИ.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ. НОВАЦ И ПИСМА
ШАЉУ СЕ НА УПРАВУ «СЛОВЕНСКОГ ЈУГА»
У ОДЕСУ, РЕМЕСЛЕННАЯ УЛИЦА 4, КВ. 23.

ТЕЛЕФОН 51—67. УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У ИСТОМ СТАНУ. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРА-
БАЈУ, НЕПЛАЋЕНА ПИСМА СЕ НЕ ПРИМАЈУ.

ПРИОПЋЕЊА СЕ НЕ ПРИМАЈУ. ПРЕТПЛАТА
ИЗНОСИ ЈЕДНОГОДИШЊЕ 6 Р., ПОЛУ-
ГОДИШЊЕ 3 Р., А ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ 10 К.

Prestolonasljednik Aleksander američkim Jugoslovenima.

Prenosimo iz američkih novina sliku zajedno sa originalnim potpisom. Široki i pravilno shvaćeni patriotizam našega budućega kralja poznat nam je još prije ovoga rata, jer je svima upućenima bilo poznato, da on jednakom ljubavlju voli kako Srbe, tako i Hrvate i Slovence. Još daleko ranije, kad niko nije ni pomišljao, kakva nas teška vremena očekuju, koja imaju da odluče o sudbini našega naroda, on je gledao naš spas u jugoslovenskom jedinstvu. Gdjegod se pružila prilika, on je to zasvjedočio riječima i djelom. Uvijek se interesovao za prilike neoslobodjenih Srba, Hrvata i Slovenaca i mnoge je začudjavao tačnim poznavanjem tamošnjih prilika. Kad su zagrebački akademičari god. 1912. posjetili Beograd, bile su priredjene sokolske i vojničke vježbe njima u počast, pa je tom zgodom prisustvovao i prestolonasljednik Aleksander. Njegova tribina bila je ukrašena srpskim, hrvatskim i slovenačkim zastavama, a u razgovoru sa akademičarima zadivio ih je pitanjima o prilikama njihovih krajeva.

Silno oduševljen Jugosloven, on je jedan od najvatrenijih i najzanosnijih boraca za ostvarenje naše velike ideje. Dao Bog, da dočeka što prije njezino potpuno ostvarenje!

U sej vrime godišća...

Jedan i isti narod krvlju, jezikom i rasom — nazivlje se trim imenima, ispovjeda tri vjere.

Prodjoše dugi vjekovi tokom kojih ga neprijatelji i protivnici imenima rastrajali, vjerama cijepali — a posredstvom i jednoga i drugoga iskorišćavali, ubijali.

Nakon gorkih jada, muka i nevolja on se osvjesti, spozna i uvidje svoju veliku zabludu, svoj teški grijeh.

Samospoznaja dovede ga do svijesti o jedinstvu njegovu — jedinstvu krvi i jezika.

On spozna i uvidje da je — jedan narod.

Prvaci našega narodnog pokreta u Americi primili su sliku prestolonasljednika Aleksandra, koju im je poslao on sam lično i odozdo potpisao vlastoručno latinicom ove riječi:

«U ujedinjenju Srba, Hrvata i Slovenaca leži naša budućnost. Taj pozdrav šalje braći preko okeana, Aleksander.»

Jednome narodu treba da se ujedini — robu treba da se oslobodi.

I diže se mnogostoljetni rob, stresa sa sebe lance, raskida okove ropstva — hvata se u kolo slobodnih naroda.

Predstavlja se svijetu jednom jedinstvenom, novom silom, jednoga duha, jedne misli, jednoga srca, jednih težnja, jednih zahtjeva.

Doslje troimen — u budućnosti nositi će jedno ime koje će mu nadjeti njegov sopstveni duh, njegovo srce i njegova pamet.

Iz troimenoga i trojedinoga naroda stvori će se — jedan.

Iz trojedinoga Oca, Sina i Duha sastoji se Trojedin —

Bog!

I od Njega, toga našega dragoga vjekovnoga patnika, rastrajanoga troimenoga oca stvorio se jedan i isti — jedinstveni

Narod!

Od trojstva ostadoše mu samo tri — vjere!

Tri vjere u — jednoga Boga!

Samo za to da Ga na tri načina slave i veličaju.

A On svejedno ostaje vazdan samo jedan i isti, Veliki Svemoguć Bog!

I u nama, u našim srcima, dušama i umovima za sve vjeka vjekova ostaje samo jedna Velika, Silna, Nesalomljiva i Beskonačna Vjera —

Vjera Narodnoga Jedinstva!

S njome susrećemo «U sej vrime godišća — Porodjenje Djetića — Od Svete Djeve Marije» što ga 12/25 ovoga mjeseca slave braća naša katoličkoga vjeroispovjedanja.

Da Bog dâ, odslije ga nigda više ne slavili izvan svoje ujedinjene i oslobodjene otačbine!

Годишњица прелаза српске војске преко Албаније. *)

Година дана!

Једна тешка година пролази, од како српске заставе залповише у албанске врлети, не желећи, да се поклоне навали несавладљиве силе душманске.

Година дана већ прође, како обећамо милој домовини: трпи и чекај! Доћи ћемо ти у походе с обновљеном снагом! Познаће нас душмани клети! . . .

И војска наша оде . . . Али, осташе наше верне страже — мила браћа — по граници домовине. Миле нам страже чекају нашег повратка, чекају да испунимо завете, које дадохмо у срцу Албаније — на догледу Балкана и Јадранског Мора! Свете сени! Зар не видите, да вам долази смена? Зар не чујете замаха наших мачева? Зар не осећате како се леде срце у душмана?

Свете, несахрањене кости! доста је било ваше патње, одморите се на недрима албанским! Зар вас топли зраци слободе не греју са Перистера и Битоља? Ето и нас, да окитимо непобусане гробове ваше и да станемо на вечитој стражи миле отаџбине! . . .

* * *

Има ли Србина, који је лани прошао клетом Албанијом, а да није оставио тамо ја-ли друга, ја-ли оца, ја-ли верну љубу, ја-ли рода?! . . .

Можда има таквих добросрећника, али их нема који нису испитали ледене муке и невоље, које ће заборавити само онда када легну у гроб.

Да испричам догађај дана 21. новембра 1915. године, скопчан са смрћу доктора Ристе Жерајића, хирурга, кроз чије је руке за време српских ратова, у Нишу и Београду

*) Навршила се година дана откако су наша браћа из Србије извршили прелаз кроз Албанију. Страхование су биле прилике које су спровађале ту сеобу. Ово је једна од безбројних слика патњи, нарисана сапатничком руком љубећег братског срца. Шеф нашега санитета пуковник г. др. Милан Т. Жерајић поставља овим мали споменик својем брату мајору дру Ристи Т. Жерајићу. Оп. Ур.

Подлистак.

ПРИЧИЦА «ЧИЧА МИШЕ».

Дакако, Ви и не знате ко је то «Чича Миша». Оно, истина је, Ви познајете много чича Миша који се тако зову јер су некому чича, али овога не знате, јер он никоме од нас није чича, а ипак га наш свијет од мила називље «Чичом». Да, он је наш опћи, можемо да тако кажемо, Народни Чича. Онако слично као што је херојски наш старина — краљ Петар — «Чича Перо», како га од мила називљемо.

Загледајте у «Словенски Југ» од 19 јуна о. г. бр. 10 па ћете наћи забележено како је адмирал руске флоте Михаил Михајлович Весјолкин «под ватром непријатељске танади» из сигурне смрти спасао виш од 10.000 нашега српскога пучалства. Није само то, већ се његовом бригом и настојањем од времена наше катастрофе у Србији уздржаје овдје у Русији преко тринајет стотина избјеглица, удовољује им се духовним потребама црквом, школом и др.

прошло више од 25.000 рањеника и болесника, које је свом душом волео и за које је и живот свој оставио у Албанији. Код толиког броја пацијената, он заслужује овај годишњи помен у Словенском Југу.

Тога дана изађосмо на највише врлети, које се пружају од севера к југу изнад Михајне и које деле Албанију на две половине: источну са сурим висовима, покривеним снегом, и западну, која се спушта Јадранском Мору и која чак показиваше и неке знаке зеленила. Очи свих беху уперене к западу. Војници хитаху да што пре пређу овај гребен, не штедећи снаге и не мислећи шта ће снаћи оне, што остају позади.

Требало је много муке и моралне снаге, да се ти људи задрже и да појме како је златно правило: «сви за једнога, један за све», јер смо у путу већ имали искуство о томе, приликом двају напада од стране Арнаута. Али, војници су инстинктивно хитали даље, као да су се кретали по некој инерцији, као да позади њих није било рањеника, војника без пушака, жена, деце и коморе, који су остајали у снегу и планинама без наде на живот и чију-било заштиту.

Таман се почесмо спустити у долину Михајне, кад, у позадини нашој задикташе из шуме и камењара арнаутске пушке. Почеше падати коњи и људи. Колона продужи пут. Војници застадоше и на команду мајора Жерајића, заузеше заклоне у намери да приме борбу. Арнаути осуше неколико плотуна на нас т. ј. на предњи део колоне, но, кад видеше да смо готови да примимо борбу, престадоше са палбом, и колона се крену даље путем. Војници, који дотрчаше из позадине, јавише, да нам је погинуло неколико људи и коња.

— Е, човек мора да верује у судбину, рече мајор Жерајић, колико зрна паде око нас и нико да се рани или погине.

Одмакосмо од тога места два-три километра. Ја бејех застао од групе оружаних војника. На једном спазих, како крај пута седи жандарм са пребјеном цеваницом и у локвама крви.

За толика добротинства тога великога правога рускога срца, непатворене руске душе, наш свијет, не имајући чиме да му се одужи, не знајући како да му изрази своје и безконечно поштовање и безграничну љубав, назвао га од мила «Чича Мишом».

А тај «Чича» нас и воли како само може добар чича да воли.

На састанку у српскога корпуснога команданта поводом прославе рођендана врховнога команданта српске армије пријестолонаследника Александра десио се и «Чича Миша». Говорио је о судбини која нас је задесила и о будућности која нас чека и која има да наплати све патње, невоље и муке што их проживљујемо и преносимо. Говорио је оним својим симпатичним, меканим гласом који у говорника спровађају сузном садржином заливане очи а у слушаоца доводе до истога расположења.

— Вјерујем у велику и сјајну Вашу будућност, јер она не ће бити условљена ничијом милошћу ни благовољењем. Услове њене видим у Вама самим, у дјелима која сте извађали у прошлости, у херојским подвизима

Сви га прошли. — Зар и ви да прођете, г. пуковниче, рече жандарм, који је био на служби у једном од штабова у коме сам и ја служно, и, који ме је, дакле, познавао.

Обазрех се и срећом опазих да сеиз води коња једног официра.

— Коња амо!, рекох сеизу не без изгледа, да сам готов учинити и насиље, јер сам знао какве наредбе имају сеизи од своих официра, да се коњ несме никому дати. После незнатног прецирања, сеиз попусти и приведе коња. Рањенику је требало превити рању, али чим и како, кад сваког тренутка очекује се куршум из заседе, а друштво граби напред и оставља те сâма.

Мајор Жерајић виде да ја застадох и брзо се врати. Не говорећи ништа узеше тесак од војника, укреса две гране и направи удлаге, затим, попепа кошуљу са рањеника и вештом руком удлажи и намести му ногу у природан положај. Када подигосмо рањеника на коња и наредимо сеизу да иде за нама, брат рече: «немој да изостајеш, видиш у каквој смо опасности». Ја сам видео у сваком његовом покрету братску бригу да се мени што не деси и борбу са дужношћу. Соколино сам га, како сам знао, али ми није падало на памет, да је то била његова последња лекарска помоћ српском војнику.

(Наставиће се.)

Dr. Franko Potočnjak o miru.

Saradnik ovdašnjih novina «Одескиј Листокъ» obratio se na člana Jugoslovenskog Odbora u Londonu Dra Franka Potočnjaka, da se izjavi o ponudi centralnih država na mirne pregovore. Dr. Potočnjak je dao slijedeću izjavu, koja vjerno crta raspoloženje svih Jugoslovena prema najnovijim koracima naših neprijatelja:

Predlog vladara centralnih sila nije ništa drugo van jedan novi, ni prvi ni posljednji, blef koji je najvećim dijelom uperen i proračunano cilja više na njihove ovčice nego na Sile Sporazuma. Njemački car, krvavi Vilhelm, jer o njemu se ovdje i radi a ostali su samo njegovi sateliti, dobro zna da je

садашњости. Својства, пројављена у тим дјелима, крију се и у онима који иза Вас долазе. То је залог будућности. Томе сам главом свједоком.

И «Чича Миша» наставља:

— Преузимао сам у Прахову чету српске дјеце, избјеглица, да их преведем у школе у Русију. Доспио час да се дјеца укрцају у пароброд. Настало опрштајно поздрављање. Ту се грли и љуби, дају се последњи савјети. Сузе негдје цурком цуре низ образе, негдје их се муком суздржаје; овамо ридане, онамо тихо јецање.

Крај мене стоји дјечачић својих 8 до 9 година. Уза њ мајка, низ лице јој се точе сузе. А он јој говори и озбиљно и њежно и мило:

— Мајко, не плачи. Ти си Српкиња!

— Народ, господе, који има овакав нараштај, заврши «Чича Миша» — нити пропада, нити може пропасти. Он само даље развија и усавршује услове својега живота, утврђује и учвршћује темеље своје будућности.

Баја Ф.

ovo potonje faza podesnoga za nj vremena. On je zapalio rat potpunoma spreman za nj, dok su Sporazumci, može se reći bili gotovo nespremni. Tokom rata trošili se jedni i drugi kao što su se i dalje ratnim potrebostima snabdjevali. Prve tri četvrtine dosadašnjega vremena rata prošlo je u odlučnu korist Nijemaca. Otale velike prostornosti koje su zauzeli, otuda visoki ton kojim su govorili o Sporazumu i diktatu mira s njihove strane. Verden i Brusilovljev front djelovali su potresno na barometar Njemačke te je ton prešao u minorost dok je gubitak prostornosti samo pitanje vremena. To zna dobro predvidljivi Wilhelm koji bi sada svim silama htio da predusretne razrušenje trudno i sa tolikim žrtvama sazidane zgrade uspjeha. Jer je naseljenje sito rata i traži mira on mu mora dovesti pred oči da mira nema i ne može biti jer — i ako je on tobože spreman na mir — ne će ga Sporazumci. I on govori u vjetar o nekome miru koji bi imao da utvrdi njemačku pobjedu, nabacuje općenite fraze tek da se vidi da on nešto za mir radi. Velike sile Sporazuma dobro znaju da bi počinile samoubijstvo kada bi sada sankcionirale njemačke pretenzije i prioritet. A pokazujući prstom na njihovo soprotivljenje miru Wilhelm će opravdati sve svoje i najteže zahtjeve što ih postavlja na svoj narod i na narode svojih figuranata — satelita. Razumije se da mu pri tome ne nedostaje i račun na one elemente u državama protivnika koji, ne vodeći računa o velikim zadaćama i interesima narodnim, imaju pred očima samo svoje interese ili su još i njemačkofilski raspoloženi.

Stajalište nas Jugoslovena po ovome predmetu opredjeljuje se, u jednu ruku već samom prirodom stvari, u drugu ruku moralnim a i faktičnim obavezama Sporazumnih Sila. Nijemac je naš tisućgodišnji krvni neprijatelj. Valjda nijedan narod nije toliko osjetio brutalnosti i krutu silu Nijemaca koliko mi. Sva naša prošlost natopljena je krvlju što su nam je istočili Nijemci da i ne govorimo o onoj što su nam je ispili. I ovim ratom nam je toče i piju po svim stranama i bez mjere. Njihova je deviza da nas se ima uništiti, pa

S poljana onih . . .

(† Milivoju)

Nebo se smrklo, potres se začu,
Zemlja se pod nogama lomiti stade,
K'o kiša gusta vreli kuršum pade
s poljana onih. . . .

Kroz dim pogubni, kroz vatru pakleu
Išao si družu k'o na gozbu milo,
Srce ti u grud'ma od radosti bilo
a duša cvala. . . .

Jedna ti rana ne beše dosta, junače,
Neustrašiv k'o lav išao si tako,
Bolove teške podneo si lako,
odvažni borče. . . .

Druga ti rana družu zlokobna beše,
Ona ti život mladi za navek uze,
U smehu si reči rekao kroz suze:
«rado umirem». . . .

Bez raskoši kakve sahranjen si družu,
More je suza bratskih na grob ti palo,
Pozdrav ti zadnji tužno zvono slalo
s poljana onih. . . .

Doći će proleće, porašće trava,
Niknuće novo cveće po grobu tvome,
Pevaće ti molitve uvek u hramu svome —
andjeo mira. . . .

Otkinuću cvetak sa tvog groba,
I preneti seme na rodni grumen,
Neka ti najmiliji imaju spomen
s poljana onih. . . .

20. XI. 1916.
Kugurluj

K. Z.

jer doslije nijesu uspjeli taktikom «divide et impera», sada to čine otvorenim načinom. Hapsburška dinastija ima u svojoj monarkiji na 9 milijona samih Jugoslavena. Kada se govori o Jugoslavenima onda se ima pred očima Srbe, Hrvate i Slovence. Oni se vode u evidenciji pod ta tri imena, a u Austriji se nastoji podržati ih i nadalje pocijepane kao tri naroda. A oni u istinu nijesu ni tri, ni dva, već samo jedan i isti narod, jer govore jedan i isti jezik, jedne i iste su krvi i jedna su i ista rasa. Na osnovu toga i tražimo mi i zahtijevamo naše narodno ujedinjenje i oslobodjenje, t. j. ujedinjenje u jedno jedinstveno samostalno i slobodno državno tijelo. U hapsburškoj monarkiji pocijepani su Srbi, Hrvati i Slovenci u deset raznih pokrajina, od kojih jedna s drugom nema ništa općega i jedna za drugu je potpuno inozemstvo. Naš čovjek iz jedne pokrajine nema nikakva prava u drugoj. Jedinstvo nas Jugoslavena u hapsburškoj monarkiji sastoji se samo u tome da smo roblje jednoga njemačkoga tiranina, da smo svi pod njegovom komandom, a među sobom ne možemo i ne smijemo ni braća da budemo. Osloboditi se toga iga njemačkoga to je naš cilj i zadaća. Idući za tim ne radi nam se ni o uspostavi ni o povećanju same Srbije već o ujedinjenju i oslobodjenju čitavoga troimenoga naroda, cijele rase.

Sile Sporazuma izjavile su saglasno da se ovaj rat vodi za oslobodjenje podjarmljenih naroda. Njegovo Veličanstvo Gosudarj Imperator izvolio je izjaviti da će ovaj rat donijeti slobodu svim slovenskim narodima. Mi Jugoslaveni i slavenski smo narod i podjarmljeni, moramo dakle biti oslobođeni. A nijesmo ni prekrstili ruke pa da čekamo da nam se prezentira sloboda na tanjiru. Poznate su žrtve što ih je pridonijela Srbija kojoj se, nakon svih strahovitih peripetija rata tokom četiriju godina, ostaci ostataka junački biju na solunskome frontu, dok su Srbi, Hrvati i Slovenci herojskim podvizima na dobrudžskome frontu iznenadili neprijatelje, zadivili prijatelje. Niti će Sporazumci moći zaboraviti što su izjavili, niti će tolike žrtve krvi smjeti biti neuvažene ili potčinjene. K tome mi ćemo za budućnost tvoriti jedan živi bedem protiv najezde i nadiranja njemačkoga na istok i jug. Doslije bila je na Balkanu takim bedemom samo bivša mala Srbija. Pa ako je ona tolike usluge učinila Evropi sprečavajući slobodan razvoj njemačkoj sili spram istoka, što će istom biti kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca sa naseljenjem kojih 12—14 milijona.

Sve to i još mnogo drugoga nemanje važnoga valja uvažiti kada se s naše strane posmatra pitanje mira koji mora sve to definitivno da riješi, hoće li se da se postignu uspjesi rata, vodjenoga devizama slobode naroda i osiguranja trajnoga mira. Mir, nedozreo ratom, bio bi pogreb velesilnoga položaja sile Sporazuma, a osnaženje njemačke brutalnosti, bahatosti i krute sile. Sile Sporazuma ne će i ne smiju počinuti na sebi harakiri, moraju dovesti rat do potpunog i bezuslovnog uspjeha. S njihovim uspjehom vezan je i naš uspjeh, a njihov autodafe sklapanjem mira razorio bi temelje naše nacionalne zgrade i za dugo vrijeme omeo svako daljnje gradjenje, predavši nas u potpunu vlast Germanstva.

Пашићев поздрав америчким Југословенима.

Прошлого мјесеца одржан је у Пицбургу конгрес Југословена, који живе у Сјеверној и Јужној Америци. Српски министар-председник и министар извањих дјела, Никола Пашић, послао је председнику конгреса, дон-Никју Гршковићу, слиједећи брзојав:

«Примите братски срдачни поздрав и моје жеље, да се конгрес Југословена увјенча слободом и независношћу свих Срба, Хрвата и Словенаца. Одстраните споредна питања и оставите их да се послје братски ријеше, а у садањи час уједините се сви, без разлике политичких назора, због ослобођења наших земаља од непријатеља, јер ако је недостојно за човјека и понижава га да буде роб другог, то је хиљаду пута недостојније за нашу браћу и за наш народ да буду робови туђих народа и туђих господара. Најславнији европски народи боре се за слободу пригњечених народа, за слободу сваког народа, па макар он како мален био. Прошли је рат осигурао слободу личности, а садањи рат мора загарантовати независност и слободу малих и слабих народа. Наступио је час, кад мора ускренути слобода нашег народа. Ујединимо се, да збацимо срамни јарам и да се у будућности као браћа, поносни својим јединством, братски споразумијемо и оснујемо свој уставни живот на демократским принципима равноправности, слободе и дужности. Знајте, браћо, да се Србија неће никад одрећи своје браће. Она ће их бранити до послједње капи крви. Помозите јој, да оствари ову братску и свету мисију — ослободити и ујединити све југословенске земље. Ми не тражимо тога, што нам не припада, али ни не дајемо тога, што је наше. Са овим жељама поздрављам ваш рад. Да би био успјешан и да би га благословио Господ Бог».

Председник конгреса послао је овај брзојавни одговор:

«Југословени, представници организација и колонија хрватских, српских и словеначких, које живе у Сјеверној и Јужној Америци, сакупивши се на конгресу у Пицбургу, испуњени су неизрецивом благодарношћу за надчовјечанске жртве српске армије и српског народа. Увјерени су, да ће они савладати све потешкоће, које би могле сметати остварењу њиховога опћег циља. Захваљују Вам, ганути до дна душе Вашим братским и очинским поздравом. Заклињу се, да ће сви бодро и до краја испуњавати своју дужност према домовини.»

Професор Louis Leger о Словенима.

Професор Louis Leger је члан францоског института и се пећа же већ кот петдесет лет з изућавањем впрашањ австријских Слованов. Ту је прави строконјак и нас поража с својим тенким разумевањем наших размер, својств, посебној и стремљенј. Ми какој туди остали Словани из монархије смо му обвезани к hvaležnosti, kajti seznanil je francoski narod, in čez njega vse druge kulturne narode z neznosnimi kulturnimi in nacionalnimi razmerami tlačених австријских народотер s tem pripravil temelj za pravilno razumevanje in vvaževanje naših želj in zahtev glede bodočnosti.

Vedeti moramo, da se je o nas, in z nami o ostalih narodih v monarhiji, izven mej monarhije zelo malo vedelo, še manj pa govorilo in pisalo. Celo o Čehih, brezdvomno prvem kulturnem narodu avstro-ogarske monarhije, so imeli Francozi do vojne zelo pomankljive pojme, dasiravno segajo kulturne zveze teh obeh narodov daleč nazaj v preteklost.

Vojna, ki se je v nacionalni smeri legitimirala kot borba Slovanstva proti Germanizmu, ter jo vodijo veliki zavezniki v znamenju zaštite majhnih narodov, je pripeljala tragedijo upornega narodnega prizadevanja pred obličje starih nacionalnih kultur. Samo globoka, resnična kultura ne omalovažuje majhnega trpljenja, ki se zdi brezpomembno širokemu, a plitvemu duhu. Zato so nas dušili Nemci s takim surovim prepričanjem svoje rase, češ, da nam samo koristijo, ako nas kot narod ubijejo ter nas ponemčijo, zato postoji francoski duh v tako resni zamišljenosti pred majhno, površnemu svetovnemu očesu komaj vidno gesto našega gibanja.

Problem avstrijskih Slovanov, ki je zanimal v Franciji preje le posamezne učenjake in znanstvenike, je pritegnil z izbruhom vojne pozornost širokih krogov inteligence nase. V Parizu se je pojavilo mnogo brošur in knjig, razsvetljujočih naš položaj, začela se je cela vrsta predavanj, kjer so strokovnjaki širili smisl za naše težnje med sloji francoske inteligence.

Na enem takih predavanj, na konferenci geografskega društva je izpregovoril tudi zaslužni profesor Leger o nas. V sledečem navajamo iz njegovogovora to, kar se tiče Slovencev.

«Prva skupina Južnih Slovanov je skupina Slovencev, ena onih narodnih skupin, ki so najmanj znane v Franciji. Velika enciklopedija jim ne posvećava niti enega članka. To je krivično. Slovencev je sicer komaj poldrug milijon, toda ravno to nas zanima bolj, kot bi si kdo mislil. Naseljeni so v provincijah, katerih imena poznamo iz šole: V Štajerski, Koroški, Kranjski, Istri in se raztegajo tje do Trsta. K nesreči nimajo skupne zgodovine, ker so živeli kot etnografski element pod grofi in vojvodi. Hvalevreden je poskus, spisati zgodovino slovenskega naroda! Iz svoje preteklosti si Slovenci žele lahko samo en sam spomin nazaj, in ta nas zanima prav tako, kot mojega visokočislana prijatelja, katerega danes žalibog ni na konferenci, princa Rolanda Bonaparte; ta spomin je spomin na Napoleona. Slovenci so tvorili del ilirskega kraljevstva, ustanovljenega od Napoleona iz slovensko-hrvatskih provinc, odvzetih Avstriji. Glavno mesto tega kraljevstva je bila Ljubljana. Poleg Slovenije in Hrvatske je pripadala temu kraljestvu tudi Dalmacija. Napoleonova vlada je pustila marsikak spomin v teh krajih. Predvsem ime Ilirija, vpeljano od Napoleona. Avstrijski protokol je ohranil to ime, katero še danes najdemo v gotskem almanahu. Avstrijski cesar nosi naslov kralja češkega in tudi kralja ilirskega; sicer pa nosi avstrijski cesar mnogo naslovov, med drugimi tudi naslov kralja jeruzalemskega. Toda ime Napoleona je ostalo zelo drago med Slovenci, ki se še danes, z navdušenjem spominjajo časov Napoleonove vlade. Guverner v Ljubljani je bil nekaj časa maršal Marmont, vojvoda raguški.

Slovenske province je Avstrija zelo slabo upravljala. Ko so prišli Francozi, so prinesli seboj tudi svoje zmožnosti in metode, svoj red ter svojo administracijo. Zidali so mostove, ceste i. t. d. Ko so Francozi odšli, je obiskal cesar Franc zopet pridobljene pokrajine. Spraševal je prebivalce: «Kdo je postavil ta most?» In odgovorili so mu: «Francozi». — «A kdo je zgradil to lepo cesto?» je vprašal dalje cesar. In zopet so mu odgovorili: «Francozi». — «A kdo je sezidal to mestno hišo?» — «Francozi» — In cesar Franc je dejal: «Škoda, da niso ostali dalje časa tu».

«Avstrija je poskusila vse, da bi ponemčila Slovence. Toda devetnajsto stoletje je perijoda končnega razmaha jezika. Slovenci so si ustanovili lastno literaturo. Slovenski pesnik Valentin Vodnik je posvetil odo «Ilirija oživljena» spominu in slavi Napoleona, ustanovitelja ilirskega kraljevstva. Ilirija je dala ime intelektualnemu gibanju Južnih Slovanov, katero je imelo težke politične posledice.

«Slovenci imajo svoj jezik. V francoskem kolegiju se tega jezika nikoli nismo učili, ker bi jezik poldrugmilijonskega naroda malokoga zanimal. Neglede na to je slovenski jezik zelo zanimiv in ima lepa dela».

Profesor Leger je velik prijatelj jugoslovanskega gibanja ter vidi v združenju spas vseh tih jugoslovanskih plemen. Jugoslavija, katera naj bi se po njegovem mnenju imenovala Ilirija, ker so tudi Bolgari južni Slovani, naj bi bila federativna država, svoje vrste slovanska Švica, kjer bi se posamezne pokrajine same upravljale ter tvorile sledeće kantone: Slovenija, Hrvatska, Dalmacija, Bosna, Hercegovina, Srbija. Beograd bi bil sedež centralne vlade ter bi igral isto ulogo, kot je igra Bern v zavezi helvetske skupine.

Из оптужнице сарајевског велеиздајничког процеса.

У претпрошлом броју смо јавили о велеиздајничком процесу у Сарајеву и донели имена оптужених. Данас доносимо извадак из оптужнице, из које се види, да је овај процес наставак бањалучкога, јер се поновно оптужују све културне установе Срба из Босне и Херцеговине. У ствари се ради о томе, да се под терором власти нађе разлог за затварање и уништење свих виђенијих Срба, а с друге стране да се уметничким начином подржи антагонизам између Срба и Хрвата, који је Немцима и Мађарима још увек потребан. Према поузданим приватним вестима увиђају и они елементи, који су се у почетку рата дали навући од власти и провокатора на мржњу према својој браћи, за чим се иде, па на сву работу ових подлих мутикаша гледају са највећим неповерењем и не дају се завести. Најлепши доказ свести и разумевања своје националне дужности пружају нам југословенски добровољци, који овде у Русији, ослобођени немачко-мађарског јарма, јатомице лете под заставе слободе и јединства народнога.

«Хрватска Обрана» од 28. X. пише овако о сарајевском процесу: «У понедељак 23. о. м. у 8 сати почео је пред сарајевским окружним судом претрес против Дамјана Ђурице и другова због злочина велеиздаје. У оптужници се говори о појавама и акцијама којима је била сврха да се од монархије откину југословенски делови, па да се са Србијом споје у јединствену државу. Главну реч у томе водила је београдска револуционарна организација под именом «Народна Одбрана», коју су основали генерал Божо Јанковић, министри Љубо Јовановић и Велислав Вуловић, па Живојин Дачић и официри Воја Танкосић и Милан Прибичевић. Друштво

је припремало четнике за евентуални рат са монархијом, а разним брошурама револуционирало масе. »Народна Одбрана« настојала је да у себи прикупи све виђеније и главније Србе без разлике странака, и то не само Србе из Србије, него из свих земаља где Срби живе. »Народна Одбрана« узела је дакле себи за циљ да оствари уједињење Срба, то јест да при томе помогне Србију и српску војску, припремивши земљиште у јужнословенским земаљама и подбадајући тамошњи српски елемент на револуцију. То је вршила преко културних и просветних српских организација у Босни и Херцеговини, »Просвете«, »Сокола« »Побратимства« и земљорадничких задруга. Да су та друштва стајала у служби »Народне Одбране«, види се то из дневника српскога мајора Косте Тодоровића, у коме се ниже резултат рада повереника »Народне Одбране«, маскиран у највише прилика ширењем соколства и побратимства. Осим тога радила је »Народна Одбрана« на своје задатку оснивањем ђачких револуционарних организација, што се види из процеса против Милоша Цјанића, Јакова Шефера, Јове Јагличића. Ђаци су имали задаћу да на феријалним путовањима усмено агитирају за националистичку идеју. За то су основани многи ђачки органи као »Зора«, »Вал«, »Омладина« и »Југославија«. »Народна Одбрана« имала је у много места своје поверенике, а нарочито је то брзо организовано кад је 1911 дошао у Лозницу капетан Коста Тодоровић. Он је у разним местима Босне и Херцеговине имао своје људе, који су га обавештавали. Међу ове спадају и напред споменути окривљеници.»

Недјељни преглед.

Na rumunjskom se ratištu nije položaj znatno izmijenio. U Velikoj Vlaškoj nastavlja se povlačenje rumunjske i ruske vojske, koje traže zgodan prirodan položaj, gdje će se zaustaviti i odakle će pojačane moći preći u navalu. Da li će se povući sasvim do Sereta i ušća Dunava, i do prelaza u ofenzivu utvrditi na lijevoj obali, ili će se zadržati na desnoj obali, ne može se danas još znati. Sve zavisi od toga, da li je stiglo već toliko pojačanja, da se može poduzeti naval. Čini se, da su Nijemci i njihovi saveznici bacili mnogo veće sile u Rumunjsku, nego se u početku mislilo. Stoga je i razumljivo, zašto su se Rumunji morali tako daleko povlačiti. Nijemci su uspjeli da privremenim uspjehom spasu svoj položaj unutar vlastite zemlje i da obezoružaju mađjarsku opoziciju, koja je zahtijevala mir pod koju bilo cijenu. Koliko im je jak položaj, vidi se po njihovoj ponudi na mirovne pregovore.

Baš u času, kad se krvavi Vilim pojavio sa maslinovom grančicom, izvojevali su Francuzi pod Verdénom veliku pobjedu. Probili su njemačku liniju na deset kilometara, zarobili 11.000 vojnika i 105 topova. Verdén je prvi pokazao, da se planovi germanski počinju ozbiljno razbijati, i on je morao i u ovom trenutku podsjetiti krvoločnog Germanca, šta ga čeka u budućnosti. Na zapadnom frontu propali su mu svi izgledi, da bi mogao postići makar i privremeni uspjeh, a od septembra prošle godine nije ništa ni pokušavao na ruskom frontu. Koliko se krivi prolilo pod Verdénom, a kakvi su rezultati! Tisuće zarobljenika i stotine izgubljenih topova. Lako je bilo prodirati u nespremne i neoružane zemlje, ali sad je teško, kad i mi konja za trku imamo. Broj zarobljenika i osvojenih topova na tako kratkoj liniji dokazuje, da Nijemci nijesu bili slabo spremni, a s druge strane ne mogu se ispričavati, da su im krivi Austrijanci, jer ih na zapadnom frontu nema.

Након пада Букарешта праснула је бомба на пољу дипломатском. Њемачка и њени савезници предали су ноту неутралним државама: Швајцарској, Шпанијској и Сједињеним државама, у којој их моле за посредовање због мировних преговора са ентентом. Није ово први пут, да Њемачка покушава дочепати се мира и на тај начин искористити своје привремене успјехе. Сви су досадашњи покушаји били несудбени, али сада се иступа у сасма службеној форми, уобичајеној у дипломатском свијету.

Одговори на тај корак већ су уследили; изјавили су већ сви одговорни државници Енглеске, Француске и Русије. Сви су одговори у садржини једни те исти т. ј. са Њемачком и њеним савезницима нема мира, док се Њемачка не призна побјеђеном. Први је одговор уследио с оне стране, откуда се Њемачка најмање надала и то из Русије, гдје је у Думи новонаименован министар вањских посала, Покровски, категорично изјавио, да о миру не може бити ни говора, и назвао њемачки предлог ступицом, која да је сувише провидна, а читав предлог да је неискрен. Слично се изјавише Бриан у француској комори и Лојд Џорџ у енглеској палати.

Зашто долази Њемачка с таквим предлогом у таквој форми у часу кад заузима Букарешт? Може ли се предмијевати да то чини из човјекољубља иста она држава, која се 40 год. спрема за рат, а у рату се служила најгачијим средствима, што их је изумила модерна техника, као што су н. пр. угушљиви пливови и т. д.? Може ли тај корак учинити из човјекољубља држава, која је на најброталнији начин поступила са становништвом Белгије и Француске, а у Србији убијала жене и дјецу?

Који је разлог њемачком покушају? Тешко унутарње стање након слабе жетве, а и помањкаве људске снаге. Њемачка слаби а с друге стране опет Енглеска, која је на почетку рата бројила једва неколико стотина хиљада војника, разлиже сада са армијом од преко 5 милиона одлично снабђевене војске. На почетку рата бројила је Француска свега 2.800 топова, а сада је артиљеријски јача од Њемачке. Русија 1915. није имала ни пушача ни топова ни муниције, и голоруки руски војници задржали су Нјемце оборужане до зуба, а сада Русија има свега што је нужно модерној војсци, о људима да и не говоримо.

Док је руска војска одступала, док су Французи и Енглези били неспремни, орило се по њемачком Рајхстагу из уста Бетман-Холвега: »Њемачка мора да диктира мир«. Њемачки је цар још прошле године изјавио, да нема мира, док непријатељи не падну на кољена.

Док је Вилим мислио, да је непобједив, показивао се свијету као носилац читаве њемачке снаге и примао сву одговорност на себе, као главни заповједник војске, а сада кад му пуца пред очима црна будућност, скида са себе одговорност и баца ју на леђа свог популарног војсковође Хинденбурга. Познавајући његово честољубље, јасно видимо у том кораку слабост Њемачке. У пади да ће избјећи потпуном разгрому своје државе и династије, постаје »човјекољубив« и тражи мир, да се и даље не пролијева крв. Каква пролија!

Даљи разлог лежи у томе, што треба њемачком становништву дигнути дух, јер су већ почели сумњати у коначну пobjеду, па да се може доћи пред народ са новим захтјевима, говорећи: Ево видите, ми хоћемо мир, ну противници пеће; морамо издржати до краја и подносити даље жртве.

Њемачке су финансије крај свих напора стале слабити. Вриједност њемачкој-марки на дан заузећа Букарешта пала је на најниже, те јој је данас прометна цијена у Швајцарској и другим неутралним државама 80 цт, а у мирно вријеме 125 цт.

У Русији паде министарство Штјурмера, које није било несклоно сепаратном миру, у Француској се реорганизује кабинет, који има да концентрише снагу и појача активност, а у Енглеској долази Лојд Џорџ, који представља устрајност и енергију. Кому још није разумљива »човјекољубивост« Вилима крај таквих прилика?

Ентента се спрема за коначни удар, осјећа се јаком и могућом да разбије њемачку војску у идућој години. Знајући своју снагу и видећи опадање њемачке снаге, одбија предлог за мировне преговоре. Мора да одбије, јер кад би сада склопила са Њемачком мир значило би само одложити свјетски рат на неко вријеме а то се може запријечити једино уништењем њемачког милитаризма.

За „наше рањенике.“

И

за „Словенски Југ“.

Жива С. из Мале Вишере сакупио је за наше рањенике 17. р. 50 к. приложнице: сакупљач 3 р., Алекса Ж. 1 р., Јово Д. 50 к. Мита З. 1 р. Жива П. 1 р. Миша Д. 50 к. Стево Ш. 50 к. Тира Г. 1 р., Паја Ђ. 1 р., Рада Н. 1 р., Петар В. 1 р., Васа Ж. 1 р., Сима К. 1 р., Јаза А. 1 р., Лилан Т. 1 р., Јаза Н. 1 р., Михајло Н. 1 р.

Госп. Бенко Гајрих из Москве послао је за наше рањенике 3 р.

Славко З. из Грјази приложио је за наше рањенике 1 рубаља.

Из Малцева Тамб. губ. примили смо од Стојана Б. 29 р. за наше рањенике која је свота скупљена међу Србима што раде на сотничкој фабрици шећера Василије С. Мијо Ј., Степан С. из Полива нова, Симбирска губ. послаше за наше рањенике 3 р.

Симон Пјурик из Новочеркаска послао нам је за наше рањенике 17 р. 76 к. од ђака донске духовне академије.

Јово Ј. Ј. из Харкова шаље 15 р., 10 р. за »наше рањенике«, а 5 р. за »Словенски Југ«.

Михајло Б. Д. из Јарослава шаље 21 р. за »наше рањенике« 19 р., за »Сл. Југ« 2 р. Приложише: Свеукупно чиновничтво хидротехничког одјела Јарославске Губернске Земске Управе 10 р., Александар Ј. Львов 3 р., Осип О. 1 р., Бодлак 1 р., Платон Г. Свјевљев 1 р., Михаиљ Н. Кривонозов 50 к., Софија К. Рагаткина 50 к., Константин М. Дунаев 50 к. Ратни заробљеници Михајло Б. Д. (Србин) 2 р., Јован Ј. (Србин) 50 к., Антонин З. (Чех) 1 р.

Из Екаторинослава шаље Млан Д. за наше рањенике 37 р. 50 к., а приложише: Јован Н. 1 р., Симо Ј. 1 р., Милан Д. 50 к., Средоја У. 35 к., Миша Р. 20 к., Недељк Д. 1 р., Владислав А. 35 к., Стојан М. 20 к., Иса М. 1 р., Стојан К. 1 р., Марко В. 50 к., Раде Т. 50 к., Ђуро Р. 20 к., Милован Д. 2 р., Алекса В. 1 р., Јазар Ш. 1 р., Јован Р. 50 к., Стеван И. 65 к., Миле В. 1 р., Никола Р. 50 к., Симо Ј., 50 к., Петар Ђ. 50 к., Максим С. 50 к., Ђорђе З. 50 к., Јово Ј. 50 к., Јован Ч. 50 к., Станко П. 50 к., Станко Б. 50 к., Панто К. 50 к., Панто А. 50 к., Стеван А. 50 к., Драгомир О. 50 к., Жива М. 50 к., Васо И. 50 к., Мато Ј. 1 р., Лазо Р. 50 к., Душан Ђ. 50 к., Стеван В. 1 р., Јово Б. 50 к., Васо В. 1 р., Лука В. 1 р., Петар Ј. 20 к., Раде Ч. 50 к., Милан С., 50 к., Јован П. 50 к., Пера Ј. 30 к., Недељко С. 20 к., Илија В. 35 к., Ђока К. 50 к., Марко Т. 10 к., Милош Ж. 10 к., Богдан П. 35 к., Младен А. 25 к., Богољуб И. 35 к., Светислав П. 25 к., Радован А. 50 к., Вељко П. 25 к., Вид К. 50 к., Лука Ј. 1 р., Радивој М. 20 к., Јан Ј. 15 к., Валнек В. 20 к., Петен Ј. 15 к., Инлер А. 20 к., Робол А. 20 к., Владимир К. 20 к., З Јан 20 к., Фрањо К. 20 к., В. Цирил 20 к., Јосип Ж. 25 к., Никола М. 1 р., Б. Ј. 50 к., Сијачки Б. 20 к.,

Гђа Марија Кириловић, Одеса, приложила је за наше рањенике 2 р.

Кр. српском генералном конзулу подложили су за наше рањенике госп. капетан Шекић и другови 14 р.

Светолик Д. Нешовић ордонас П. дивизије у Одеси приложио је за наше рањенике 60 р. мјесто прославе крсног имена Св. Николе.

СВЕГА, са данашњим прилозима, примили смо за »наше рањенике« 1849 рубаља и 50 копјејки.

Вијести из домовине.

Nemiri u Crnoj Gori. Nedavno su pisale austrijske novine, kako je stanovništvo Crne Gore sretno i presretno, što je došlo pod upravu austrijske vojske, i srdile su se na vijesti, koje su se širile po neutralnim državama. Nijedan razuman čovjek nije vjerovao u to zadovoljstvo Crnogoraca pa zato donosimo doslovno naredbu cetinjskog guvernera u »Cetinjskim Novinama« od 2. XI, koja glasi:

„Još se uvijek zemljom klatare pojedine čete (bande), koje ugrožavaju sigurnost pu-

čanstva i četa. Opstanak tih četa (banda) omogućuje se time što pučanstvo potpomaže četama hranom i kořakom.

Svako ko se takovoj četi (bandi) priključi, počinja zločinство protiv ratne snage države, pa će biti po prijekome sudu kažnjen smrću.

No i svako, pa ma kako utanačeno pružanje pomoći jednoj takvoj četi (bandi) ili pojedinim četašima, bilo davanjem hrane, koka ili bilo nabavljanjem oružja i municija, pada pod odredbe prijekoga suda, kao isti zločin ili sukriivnja kod njega, pa se zločinac kažnjava smrtnom kaznom.

Osim toga pridržajem si pravo da kaznim cijele one kapetanije u kojima se zadržavaju takove čete (bande), a koje pučanstvo pomaže.

Opominjem svakoga da se kani izvršenja navedenih kažnjivih djela, jer će se protiv svih zločinaca postupati s bezobzirnom strogošću.

Осуда у сарајевском процесу. Петроградској »Ријечи« јављају, да је пала осуда у сарајевском процесу, о коме смо ми већ обавијестили наше читаоце, а у данашњем броју доносимо извадак из оптужнице. Трорица су осуђена на смрт, а шеснајсторица на робију.

Истерани сомборски приправници. Мађарски званични лист доноси ову наредбу:

»Мађарски краљевски министар црквених послова и просвете искључно је из свих учитељских и свих средњих школа у земљи доле именоване питомце српске православне учитељске школе у Сомбору, због њиховог непатриотског понашања:

Ђорђа Иванића, ученика I. разр.; Стевана Васића, Арсена Јовановића, Радована Манојловића, Илију Балочи, Тиму Николића, Јову Рајина, Симу Андрејевића, Емила Галетића, ученике II. разр.; Милорада Курјачки, Саву Вујића, Стеву Микавића, Миливоја Степанова, Ђуру Терзића, Ђуру Дракулића, Ђорђа Петровића и Боривоја Петровића, ученике III. разр.; Бранка Коњића, Вују Циплића, Јована Јовици и Самуила Маширевића, ученике IV. разр.

Строга министрова наредба хоће да статуише један пример, што ће јој и успети. Српским отровом заражени децади које није погодила ова строга мера казне тргнуће се од гласних изливна националистичких осјећаја, и ми се надамо да ће она из народносних завода умети избацити не само ђаке, него ће истребити оданде и онај дух који је био узрок томе избацивању.

Непатриотско понашање ових ђака састоји се у томе, што су били национално свесни, а Србима је то данас у Мађарској забрањено. Каквим се културним средствима боре мађарски витезови! Неће им то помоћи.

Јављају из Београда смрт епископа Никанора, једног од најпознатијих теолошких писаца.

Разне вијести.

Budimpešta — grad Židova. Peštanski list »Alkotmany« od 27. VII. donosi spisak najvećih poreznih prihoda u jednom peštanskom kvartu, Terezvaroš. Dosta je pročitati ovaj spisak, pa da vidimo ko gospodari u mađjarskoj prestolnici. Ovoj se gospodi isplatilo ratovanje, zato su onako odvratno napradali u svojoj štampi Srbiju i Rusiju i izazivali rat. Ovi mađjarski patriote ne priznaju hrvatske autonomije, nego je trpaju u mađjarske županije, pa su bili najveći protivnici zakonitih prava Hrvatske. — U dugom spisku prihoda preko 200.000 ima samo jedan hrišćanin, svi su ostali Jevreji. Manfred Weisz, fabrikant municije priznao je 18.010.062 kr., Maks Schliffer, gradjevinski preduzimač 2.707.370 kr., Oskar Wahl Weiszov direktor 1.739.630 kr., Leo Lanczy, direktor Komercijalne Banke. 1.700.640 kr., Heinrich Fellner, 1.465.784 kr., Eugen Baruch, žitni trgovac, 1.118.558 kr., Aladar Baruch 1.900.277 kr. i treći brat, Elemer Baruch 1.900.277 kr., Oskar Zerkowitz 1.040.000 kr., braća Wolfner, fabrikant kože 2.997.595 kr., braća Govedel, drvvari 1.816.339 kr., braća baroni Harkanyi (jedan je ministar trgovine — Jevreji) 1.390.793 kruna itd.

Издаваатељ и одговорни уредник:

Милован К. Митричевић.